

نشانه‌ها و نمادها و مدیریت فرهنگی فضاهای شهری (نمونه موردی نشانه‌ها و یادمان‌های شهدای استان کرمانشاه)

شریف میرزایی*

۱- کارشناسی ارشد، گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران
(Sharif.Mirzai@gmail.com)

چکیده

در ژوئیه ۱۹۳۹، مراسمی در دانشگاه لیلاند استنفورد به مناسبت صدمین سالگرد کشف اینکه سلول واحد اساسی همه ی یافت های زنده است، برگزار شد. امروز ما آغاز به پی بردن و دریافتن این حقیقت کرده ایم که نماد، واحد اساسی همه ی رفتارهای انسان و تمدن است. سرچشمه ی همه ی رفتارهای انسان در استفاده از نماد است. نماد بود که اجداد انسان نمای ما را به انسان تبدیل نموده و از آن ها انسان ساخت. همه ی تمدن ها تنها با استفاده از نمادها، ایجاد شده و تداوم یافته اند. این نماد بود که نوزاد انسان اندیشمند (homo sapiens) را به موجود انسانی تبدیل نمود. رفتار انسانی رفتاری نمادین است؛ رفتار نمادین رفتاری انسانی است. نماد، جهان بشریت است. در واقع معنا توسط موجودات انسانی به اشکال فیزیکی عطا شده است که در نتیجه ی آن تبدیل به نمادها می شوند (لسلی وایت، ۱۹۴۰).

نشانه شناسی شهری را می توان مطالعه ای بر نشان ها و نماد ها تعریف کرد که یا به شهر تعلق دارند یا به صورتی مستقیم با شهر در ارتباط اند. نشانه شناسی شهری از نوعی بارگذاری معنایی بر همه پدیده های شهری حرکت می کند که به صورت گسترده ای از فرایند "تفاوت یابی" استفاده می کند. تفاوت عاملی است بر تشخیص و هویت یافتن. شهر این امکان را به افراد می دهد که از خلال فرایندهای کالبدی و حرکتی در تجربه روزمرگی خود، دست به ایجاد تفاوت بزنند و از این طریق تشخیص یابی (Personification) و هویت یابی (Identification) را برای خود ممکن کنند. (فکوهی، ۱۳۸۳: ۳۰۲)

اگرچه زبان اصلی ترین منبع ساخت هویت و معناسازی انسان ها است اما منابع فراوان دیگری در فضای شهری وجود دارند که می توانند بیانگر نشانه ها و باز نمود های معنایی به خصوصی باشند. مبحث نشانه شناسی در فضای شهری و ارتباط آن در بروز رفتارهای ایثار گرا سوالات زیادی را روبه روی ما قرار می دهد.

چه نشانه ها و نمادهایی در فضای شهری می توانند زمینه و محرک رفتار های شهادت طلبی و فرهنگ ایثار باشند؟ نقش نشانه ها در فضای شهری بر احساس بیگانگی شهرنشینان و بروز رفتارهای

انسان ها بر حسب موقعیت مکانی-زمانی خویش به چیزهای اطرافشان معنایی خاص می بخشند و رابطه ای پیوسته و متقابل را با فضا برقرار می کنند. بدینسان هر ملتی بنابه مسیر تاریخی که طی می کند فضای پیرامونش را با نماد ها و نشانه های به خصوصی مشخص و معین می کند. این فضای مشخص شده به افراد احساس کنترل بر محیط و امنیت خاطر را می دهد. فضای شهری بعنوان یکی از زیر مجموعه های مفهوم فضا می بایست منطبق با ساختار هویتی و شعور جمعی شهرنشینان باشد.

کلید واژگان: فضای شهری، نشانه، نماد، رفتار های ایثار گرا

مقدمه

انسان در موقعیت نظام های فرهنگی-اجتماعی قرار گرفته است که بخش دیگری از رفتارهای انسان را شکل می دهد. متقابلاً انسان نیز بر محیط پیرامون خویش تاثیرگذار است و کنش های انسانی می تواند منجر به تغییرات محیطی، معناسازی و تولید فضا شود. در واقع انسان علاوه بر تعامل و تنظیم موقعیت زیستی خویش نیازمند شناخت و شناسایی محیط فرهنگی خویش است. انسان با ابزارها و نمادهایی که به مرور زمان ساخته و پرداخته می کند رابطه برقرار می کند و جایگاه آنها را در نظام معرفتی خویش مشخص و معین می کند. این شناخت به انسان احساس امنیت و آرامش می دهد. بدین ترتیب انسان در ارتباط با محیط خود ملزم به یادگیری مفهوم اشیاء است، مشخص نمودن جایگاه چیز های پیرامون منجر به رفتار مناسب او در مواجهه با محیط می شود. که یکی از این محیطها یادمان های شهداست که در فرهنگ ما ایرانی ها از جایگاه ویژه ای برخوردار است.

مرور ادبیات

نمادها و نشانه ها در فضای شهری